

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยไทย
Internal Quality Assurance for The Undergraduate Degree Programs
of Thai University

พิมล จงวรรณ¹ และ ประกอบ คุณารักษ์¹

Phimol Chongvoranond¹ and Pragob Kunarak¹

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹Doctor of Education in Education Administration, Eastern Asia University

Received: July 5, 2023

Revised: July 26, 2023

Accepted: July 27, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยใช้วิธีวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยบทความนี้เป็นการดำเนินงานในขั้นที่ 1 การเตรียมผู้เชี่ยวชาญ และขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์แบบ EDFR โดยให้ผู้เชี่ยวชาญให้แนวคิดหลายด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดคุณสมบัติแบบเฉพาะเจาะจง รวมทั้งสิ้น 7 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับนโยบาย และกลุ่มผู้บริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจำแนกข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย ระบบบริหารคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต ผลการวิจัย พบว่าระบบบริหารคุณภาพระดับปริญญาบัณฑิตเป็นกระบวนการภายในของหลักสูตรเพื่อให้เกิดคุณภาพทั้งในส่วนของหลักสูตรและมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ระบบบริหารคุณภาพด้านการวางแผนคุณภาพ ระบบบริหารคุณภาพด้านการควบคุมคุณภาพ ระบบบริหารคุณภาพด้านการประกันคุณภาพ ระบบบริหารคุณภาพด้านการปรับปรุงคุณภาพ ในประเด็นประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้เรียน บุคลากรสายวิชาการ หลักสูตร (2) กระบวนการ ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน บุคลากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (3) ผลผลิต ได้แก่ บัณฑิต/ผลผลิต คุณภาพบัณฑิต และ (4) ผลลัพธ์ ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตร

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายใน; ปริญญาบัณฑิต; มหาวิทยาลัยไทย

Abstract

This study employs Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) technology to explore the future of undergraduate degree programs' quality management systems and internal quality assurance processes. The research involved a two-step approach, starting with expert preparation,

followed by EDFR interviews to gather multiple perspectives from seven qualified experts. These experts were part of the education quality assurance management team at the policy level and the internal quality assurance management team, ensuring diverse insights into the subject matter. Content analysis was employed to scrutinise the data gathered from the EDFR interviews. The research framework encompassed a comprehensive analysis of undergraduate degree programs' quality management systems and internal quality assurance processes. The research findings unveiled that the quality management system for undergraduate degree programs revolves around an internal process within the curriculum to ensure and enhance the overall quality. This system comprises four integral components: quality planning, quality control, quality assurance, and quality improvement. Additionally, the study examined the issue of internal educational quality assurance at the graduate level. The elements constituting this framework were categorised as follows (1) input Factors: Students, academic staff, and curriculum (2) processes: This section comprised curriculum management, teaching-learning and student assessment, personnel and learning support (3) Outputs: Graduates/outputs and graduate quality were highlighted as crucial indicators of the success of the quality assurance system. Furthermore (4) curriculum Learning Outcomes: The study also emphasised the significance of curriculum learning outcomes as an integral part of the educational quality assurance system.

Keywords: internal quality assurance; the undergraduate degree programs; Thai Universities

บทนำ

สถานการณ์ของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อันเนื่องมาจากการปรับตัวของมหาวิทยาลัยทั่วโลก ความพยายามพัฒนาและปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่มาในรูปแบบต่าง ๆ สภาพการแข่งขันที่นับวันรุนแรงมากขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมใหม่ เศรษฐกิจใหม่ ที่เปลี่ยนแปลง แม้กระทั่งสถานการณ์ของโรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เศรษฐกิจ ความรู้ และทักษะที่หลากหลายต่อการทำงานของ ผู้เรียนที่ตลาดต้องการ การเรียนรู้ ที่จะเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาแทนการเข้าไปเรียนในมหาวิทยาลัย ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัว พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง (Kosiyaporn, 2022)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงต้องพัฒนาตนเองให้ดำรงอยู่ได้ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก และให้

เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ แต่เมื่อพิจารณาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ที่รายงานในแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564–2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566–2570) ที่ระบุว่าปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการผลิตและพัฒนากำลังคนอยู่ที่คุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านคุณภาพบัณฑิต ปัญหาแรงงานของสถานประกอบการที่ต้องการบัณฑิตไม่สามารถคัดเลือกได้ ขณะเดียวกันก็มีอัตราการว่างงานของบัณฑิต ความต้องการบัณฑิตของนายจ้างไม่สอดคล้องกับบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยผลิตออกมา นายจ้างมองคุณสมบัติของบัณฑิตขาดทักษะ และสังคม (soft skills) ผลจากการวิเคราะห์การจัดอันดับของมหาวิทยาลัยไทยในเวทีโลก พบว่า มหาวิทยาลัยไทยมีแนวโน้มลดลงจากการจัดอันดับของ QS และ THE (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2022, p. 10)

อีกทั้ง ในการสัมมนา “ก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงสู่คุณภาพอุดมศึกษายุคใหม่” วันที่ 25-27 พฤษภาคม 2562 โดย ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ได้เสนอว่า มหาวิทยาลัยจะต้องอยู่ท่ามกลางการแข่งขันและเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาขึ้นทุกวัน สิ่งเดียวเท่านั้นในการจะก้าวข้ามวิกฤตินี้ไปได้ คือ คุณภาพ โดยคุณภาพจะต้องมีองค์ประกอบอยู่สามอย่าง คือ (1) องค์ความรู้นวัตกรรมเกิดจากการศึกษา วิจัย (2) สมรรถนะเกิดจากการเสริมสร้างคุณลักษณะ และ (3) ทักษะเกิดจากการฝึกอบรม ศาสตราจารย์คลินิก เกียรติคุณ นายแพทย์อุดม คชินทร ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐและมหาวิทยาลัยต้องกำหนดมาตรฐานอุดมศึกษาและต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่มหาวิทยาลัย เพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตมีมาตรฐานและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันในระดับนานาชาติ ได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้พยายามผลักดันให้มหาวิทยาลัยไทยเข้าสู่การจัดอันดับ ตามแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564–2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566–2570) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะกำลังคน โดยกำหนดให้ปรับระบบกำกับคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตร อุดมศึกษา ให้มีความยืดหยุ่นและหลากหลายสอดคล้องกับประเภทหรือกลุ่มมหาวิทยาลัย พัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลคุณลักษณะของบัณฑิตจากผลลัพธ์การเรียนรู้ (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2022, p. 74) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564–2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566–2570) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้ออกกฎกระทรวง มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (The Royal Gazette, 2022, pp. 12-19) กำหนดให้มหาวิทยาลัยต้องมีระบบการประกันคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวจะเน้นให้หลักสูตรมีการผลิตบัณฑิตที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ รวมทั้งประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 11,19) และประกาศ

คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 35-36) ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามระดับของหลักสูตร

จึงเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ อีกทั้งด้วยมีการปรับเกณฑ์มาตรฐานใหม่เป็นระยะ ทำให้อนาคตของงานประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงระบบประกันคุณภาพ โดยปรับแนวคิด มุมมองใหม่ ๆ รวมทั้งเกณฑ์การประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนในการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย และมีส่วนในการผลักดันให้เกิดการพัฒนา ด้านประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทยควรเป็นอย่างไร และมหาวิทยาลัยต้องมีการพัฒนาและยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตในเรื่องใด อย่างไร

บทความฉบับนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง อนาคตภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทย ซึ่งทำการนำเสนอในส่วนของแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการนำไปสู่การพัฒนา และนำเสนออนาคตภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทย เพื่อที่ผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้เรียนสามารถนำผลการวิจัยดังกล่าวไปบริหารจัดการหลักสูตร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย หลักสูตร และผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทย

คำถามการวิจัย

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีลักษณะอย่างไร

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย ข้อมูลจากระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ใน 4 ส่วนหลัก ดังนี้

1. การบริหารมหาวิทยาลัย

ศึกษาแนวคิด สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมหาวิทยาลัย ได้แก่ แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) แผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566-2570) และ มาตรฐานการศึกษา

2. ระบบบริหารคุณภาพ

ศึกษาแนวคิด สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบบริหารงานคุณภาพ ได้แก่ ความสำคัญของระบบบริหารงานคุณภาพ ระบบบริหารคุณภาพ ระบบบริหารงานคุณภาพ การศึกษา และระบบบริหารงานคุณภาพมหาวิทยาลัย

3. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต

ศึกษาแนวคิด สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต ได้แก่ แนวคิดด้านการประกันคุณภาพของต่างประเทศ และประเทศไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต แนวคิดระบบและโครงสร้างองค์การ CIPP

4. การวิจัยอนาคต

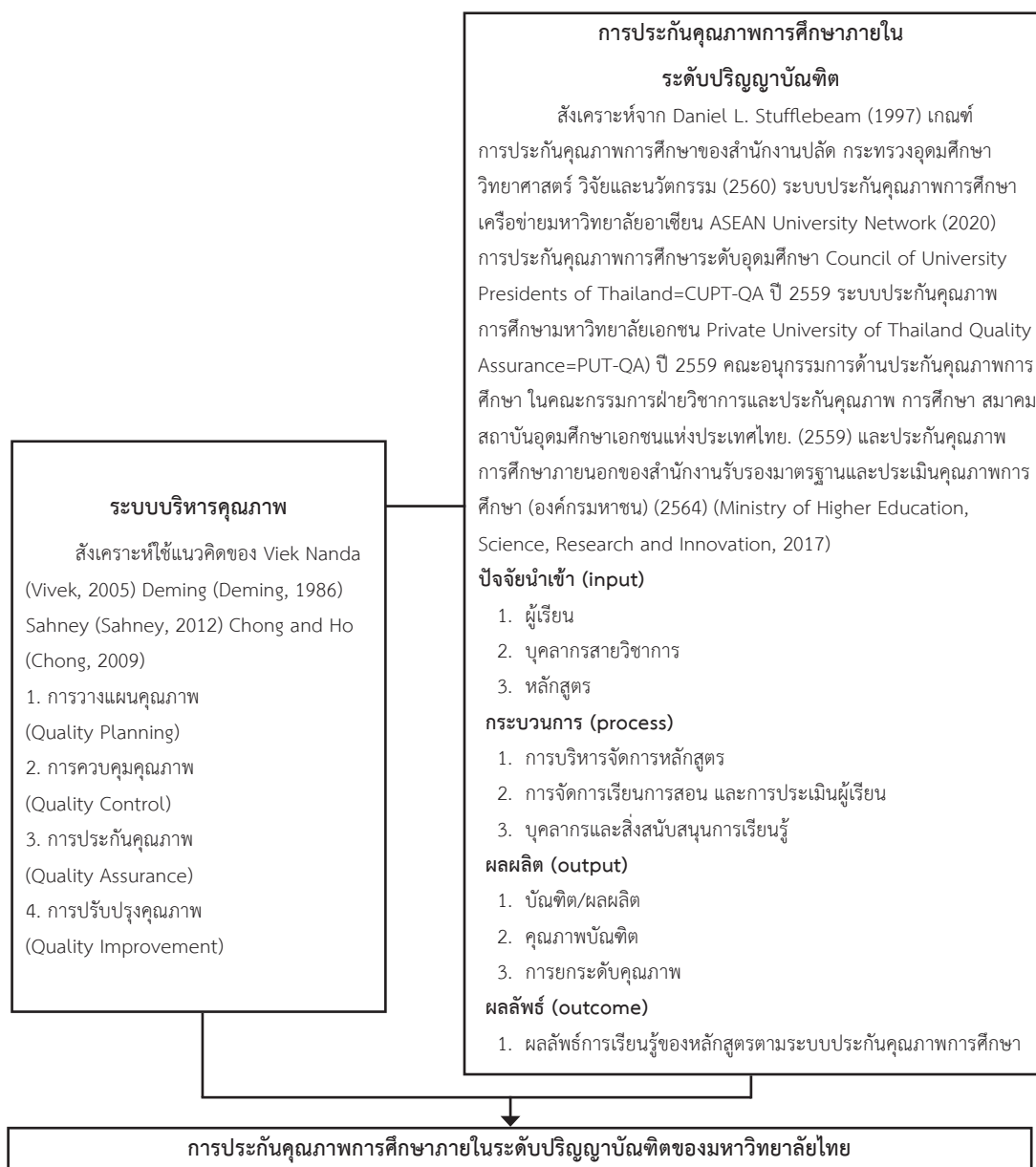
ศึกษาแนวคิด สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอนาคตภาพ ได้แก่ ความหมายของการวิจัยอนาคตวิธีการวิจัยอนาคต เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยของอนาคตภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต

ของมหาวิทยาลัยไทย ได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการด้านระบบบริหารคุณภาพของ Viek Nanda Deming Sahney และ Chong และคณะ (Vivek, 2005; Deming, 1986; Sahney, 2012; Chong, 2009) และการสังเคราะห์งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่นำเสนอเกี่ยวกับ

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต ตามแนวคิดระบบและโครงสร้างองค์การ เรื่อง CIPP ของ Stufflebeam (1997) ประกอบด้วย การศึกษาบริบท (context) ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (product) และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักงานปลัด กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2564) ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network (2020)) การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Council of University Presidents of Thailand =CUPT-QA) ปี 2559 ระบบประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน (Private University of Thailand Quality Assurance=PUT-QA) ปี 2559 คณะอนุกรรมการด้านประกันคุณภาพการศึกษา ในคณะกรรมการฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (2559) และประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2564) (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2022; ASEAN University Network, 2020); Anuwong, 2017; Subcommittee on Educational Quality Assurance in the Committee 2018; Office of Nation Education Standards and Quality Assessment (Public Organization), 2021) รวมทั้งผลของการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้การบริหารหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ควรรับผิดชอบดำเนินงานต่อไป มาใช้ในการศึกษาหาวิธีการบริหารจัดการงานบริหารหลักสูตรให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพและประโยชน์แก่หลักสูตร แสดงรายละเอียด ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งมี 6 ขั้นตอน โดยบทความนี้เป็นดำเนินการใน ขั้นที่ 1 การเตรียมผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์แบบ EDR โดยให้ผู้เชี่ยวชาญให้แง่คิดหลายด้าน (Poonpatchewin, 2016) ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดและเตรียมผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (EDR รอบที่ 1)

ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดคุณสมบัติแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับนโยบายของมหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน กลุ่มผู้บริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

นิยามศัพท์

1. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการประกันคุณภาพ เพื่อตรวจสอบ ประเมินผลคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

หลักสูตรปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย โดยนำระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นเป็นกลไกในการวางแผนคุณภาพ ควบคุมคุณภาพ ประกันคุณภาพ และปรับปรุงคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชนว่า หลักสูตรสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้

2. ระบบบริหารคุณภาพ หมายถึง ระบบบริหารคุณภาพเป็นกระบวนการบริหารงานภายในของหลักสูตร โดยมีจุดประสงค์ของการบริหารงานคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย การวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การประกันคุณภาพ และการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จะใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยสรุปผลการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 แบ่งเป็นระบบบริหารคุณภาพ 4 ประเด็น ประกอบด้วย (1) การวางแผนคุณภาพ (quality planning) (2) การควบคุมคุณภาพ (quality control) (3) การประกันคุณภาพ (quality assurance) (4) การปรับปรุงคุณภาพ (quality improvement) และการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต 9 ประเด็น คือ ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ (1.1) ผู้เรียน (1.2) บุคลากรสายวิชาการ(1.3) หลักสูตร (2) กระบวนการ (process) ได้แก่ (2.1) การบริหารจัดการหลักสูตร (2.2) การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน (2.3) บุคลากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (3) ผลผลิต (output) ได้แก่ (3.1) บัณฑิต/ผลผลิต (3.2) คุณภาพบัณฑิต (4) ผลลัพธ์ (outcome) ได้แก่ (4.1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา

โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอนาคตภาพการประกันคุณภาพการ

ศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย

2. สร้างตารางวิเคราะห์โครงสร้างตัวแปรที่ต้องการวัดในแต่ละปัจจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย และตามนิยามศัพท์ และสร้างข้อคำถาม

3. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่สร้างและพัฒนาขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา จากนั้นนำกลับมาแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างฉบับจริง

4. ประเด็นสัมภาษณ์มีดังนี้

1. อนาคตภาพระบบบริหารคุณภาพ ประกอบด้วย การวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การประกันคุณภาพ การปรับปรุงคุณภาพ สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ จะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

2. อนาคตภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้เรียน บุคลากรสายวิชาการ หลักสูตรสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตในอนาคต กระบวนการ ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน บุคลากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ผลผลิต ได้แก่ บัณฑิต/ ผลผลิตคุณภาพบัณฑิต และผลลัพธ์ ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตร จะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดและเตรียมผู้เชี่ยวชาญ มีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. จัดเตรียมรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดคุณสมบัติแบบเฉพาะเจาะจง มีทั้งสิ้น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับนโยบาย จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

กลุ่มผู้ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับนโยบาย

1) รองอธิการบดีหรือผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพการศึกษา

2. มีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ การศึกษา ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

กลุ่มผู้บริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา

1) เป็นผู้บริหาร ตำแหน่งคณบดี ประธานสาขา ผู้อำนวยการ หรือเทียบเท่า

2) เป็นผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ การศึกษา

3) มีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ การศึกษา ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2. เสนอรายชื่อต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา

3. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ EDRF รอบที่ 1 เพื่อ นำข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญา บัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทยในอนาคต มาสังเคราะห์และ สร้างเป็นแบบสอบถาม

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับ นโยบาย จำนวน 4 คน กลุ่มผู้บริหารงานประกันคุณภาพ การศึกษา จำนวน 3 คน มีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ขอสั่งหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือ ในการสัมภาษณ์รอบที่ 1 และตอบแบบสอบถามในรอบ ที่ 2 และ รอบที่ 3

2) โทรศัพท์ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือ กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อขออนุญาตนัดหมายสัมภาษณ์

3) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยแบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยจะส่งหัวข้อหรือประเด็นการสัมภาษณ์ ไปยังผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้ศึกษาประเด็น วางแผนและเตรียมข้อมูลประกอบการ สัมภาษณ์ ระหว่างทำการสัมภาษณ์จะเป็นการสัมภาษณ์ แบบเปิดและไม่ชี้นำ (non-directive open ended) โดยมุ่งเน้นอนาคตภาพด้านที่คาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นจริง (most probably) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึก บันทึกเสียง บันทึกภาพ ซึ่งก่อนที่จะบันทึกเสียงและภาพได้รับการอนุญาตจากผู้ เชี่ยวชาญ

4) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

5) สรุปผลการสัมภาษณ์ จากนั้นส่งให้อาจารย์ที่ ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปจัดทำแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยใช้วิธีวิจัยอนาคตด้วยเทคนิค EDRF (Ethnographic Delphi Futures Research) คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์แบบ EDRF โดยให้ผู้เชี่ยวชาญให้แง่คิดหลายด้าน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูล เชิงคุณภาพ (qualitative data collection) โดยจำแนก ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ ด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ในการศึกษาการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ไทย ได้กำหนด

และได้ผลการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบบริหารคุณภาพด้านการวางแผนคุณภาพ เป็นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ต่อการดำเนินงานเพื่อให้ผู้รับ บริการมีความมั่นใจและพอใจ โดยสรุปประเด็นได้ดังนี้ (1) การวางแผนคุณภาพมีการระบุงิจกรรมที่ใช้ในการปฏิบัติ งาน กำหนดเป้าประสงค์คุณภาพ ระบุข้อกำหนดด้าน คุณภาพ จุดประสงค์ สร้างกลยุทธ์ กระบวนการดำเนินงาน ขององค์กร และระบุค่าใช้จ่าย ระยะเวลา กลไกการบริหาร การดำเนินงาน การสื่อสาร กระบวนการพัฒนา การกำหนด เป้าประสงค์คุณภาพให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) เป้าประสงค์คุณภาพจะต้องมีความชัดเจน มีความ เป็นไปได้ และมีความท้าทาย ซึ่งตอบสนองความต้องการ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวางแผนระบบบริหารคุณภาพ หลักสูตรต้องมีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ อย่างเป็นระบบ ในการวางแผนระบบบริหารคุณภาพต้องม ีการกำหนดกลยุทธ์กำกับติดตามให้ทุกกระบวนการดำเนิน งานบริหารคุณภาพเป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนด (2) การวางแผนเอกสารระบบบริหารคุณภาพ เป็นการวางแผน การใช้ข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารคุณภาพ กำหนดกลยุทธ์ การบริหาร ในรูปแบบของเอกสาร มีการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาใช้ในวางแผนเอกสาร การจัดทำเอกสารในรูป แบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-document)

2. ระบบบริหารคุณภาพด้านการควบคุมคุณภาพ เป็นการดำเนินการและกิจกรรมทางวิชาการให้ตรงตามข้อกำหนดด้านคุณภาพ เพื่อควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานแน่ใจว่าการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตมีคุณภาพตามที่ต้องการ โดยสรุปประเด็นได้ดังนี้ (1) กิจกรรมควบคุมคุณภาพมุ่งเน้นให้ผลการบริหารคุณภาพของการประกันคุณภาพเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร กิจกรรมควบคุมมีการจัดทำเป็นระบบ ขั้นตอน กำหนดกฎ กติกาที่ชัดเจน (2) กิจกรรมดำเนินการแก้ไข จะเกิดขึ้นเมื่อมีการประเมินหรือตรวจสอบแล้วพบว่าการดำเนินกิจกรรมควบคุมจะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เมื่อมีการดำเนินการแก้ไข หลักสูตรต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุง การควบคุมคุณภาพมีการดำเนินงานทั้งในส่วน ของ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ มีกำหนด ระยะเวลาเป็นวงจรรอบ เก็บข้อมูลเชิงสถิติของกิจกรรมการ แก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อจะได้นำมาปรับปรุง

3. ระบบบริหารคุณภาพด้านการประกันคุณภาพ เป็นการดำเนินการกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อแสดงถึง ความเชื่อมั่นในหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไป ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ ลักษณะของการประกันคุณภาพ ในอนาคต สรุปประเด็นได้ดังนี้ (1) การวางแผนเพื่อบรรลุ ข้อกำหนด การวางแผนการดำเนินงานประกันคุณภาพเพื่อ บรรลุข้อกำหนด ต้องมีเป้าหมายสอดคล้องกับผลลัพธ์การ เรียนรู้เป็นฐาน (Outcome-Based Education (OBE)) การวางแผนนำผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรมาวิเคราะห์ สร้างเป็นข้อกำหนด เกณฑ์ และแผนกลยุทธ์ที่จะดำเนินการ (2) การระบุกระบวนการเป็นการกำหนดวิธีการดำเนินงานตามแผนเพื่อบรรลุข้อกำหนด และเป้าหมายที่กำหนด ต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ซึ่งตอบสนองความ ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การระบุกระบวนการมีการ กำหนดกลยุทธ์ ในด้านกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนา อาจารย์ การบริหารหลักสูตร และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ หลักสูตรสามารถจัดทำคู่มือเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องไปใช้ในการ บริหารหลักสูตร (3) การควบคุมคุณภาพเป็นการควบคุม คุณภาพของการประกันคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน หลักสูตร สอดคล้องตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ดำเนิน การในขั้นตอนกระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) ของการประกันคุณภาพการ ศึกษา การควบคุมคุณภาพครอบคลุมการบริหารความ

เสี่ยงของการประกันคุณภาพ (4) การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบภายในก่อนที่จะรับการประเมินคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ ดำเนินการในขั้นตอนกระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) ของการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ และมีวิธีการที่หลากหลาย สามารถดำเนินการในรูปแบบการพิจารณาข้อมูล จากรายงานประจำปี (annual report) หรือการประชุม ของผู้บริหารหลักสูตรเพื่อหาข้อสรุปผลการดำเนินงาน และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ต่อผู้ถูกตรวจ สอบ และรายงานมหาวิทยาลัย (5) การประเมินคุณภาพ เป็นการกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพ เพื่อวัดผลลัพธ์ การบริหารหลักสูตรออกมา เกณฑ์การประเมินคุณภาพ สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ตอบกับผลลัพธ์การ เรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) เกณฑ์การประเมิน คุณภาพจะมีลักษณะ เป็นเกณฑ์การประกันคุณภาพแบบอิงหลักการ (Principles-based QA)

4. ระบบบริหารคุณภาพด้านการปรับปรุง คุณภาพ เป็นการนำข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพ มาปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อยกระดับประสิทธิผล และประสิทธิภาพของกระบวนการ และการยกระดับข้อ กำหนดความพึงพอใจในผลผลิตและผลลัพธ์อย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต มีการ กำหนดเป้าหมายการปรับปรุงที่ชัดเจน เพื่อให้ผลลัพธ์ การบริหารงานหลักสูตรสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) ที่ตอบสนองความ ต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ขั้นตอนการปรับปรุงคุณภาพ สรุปได้ดังนี้ (1) การระบุเป้าหมายการปรับปรุงคุณภาพ เป้าหมายของการปรับปรุงคุณภาพต้องชัดเจน เพื่อให้ ผลลัพธ์ของการปรับปรุงคุณภาพสอดคล้องกับผลลัพธ์ การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) (2) วางแผน การปรับปรุงคุณภาพ วิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริง กำหนด ระบบและกลไก กลยุทธ์ โครงการ/กิจกรรม งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ และกำหนดการติดตาม (3) การดำเนินการ ตามแผนการปรับปรุง ทั้งนี้วิธีการที่ดำเนินการต้องมีการ สื่อสาร สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง หลักสูตรสร้าง บรรยายภาพหรือสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีการ ดำเนินงานปรับปรุงอย่างอัตโนมัติ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วหลักสูตร

(4) ทบทวนผลลัพธ์ของการปรับปรุงว่าเป็นไปตามเป้าหมายการปรับปรุงคุณภาพที่กำหนดไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ต้องมี (5) การดำเนินการปรับปรุงอีกครั้ง และทบทวนในลักษณะเป็นวงจรคุณภาพ เพื่อให้ผลลัพธ์ของการปรับปรุงสอดคล้องผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทย ดังนี้

1. ระบบบริหารคุณภาพด้านการวางแผนคุณภาพ เป็นการวางแผนเชิงกลยุทธ์ต่อการดำเนินงาน มีการระบุกิจกรรมที่ใช้ในการปฏิบัติงาน กำหนดเป้าประสงค์คุณภาพ ระบุข้อกำหนดด้านคุณภาพ จุดประสงค์ สร้างกลยุทธ์ กระบวนการดำเนินงานขององค์กร และระบุค่าใช้จ่าย ระยะเวลา กลไกการบริหารการดำเนินงาน การสื่อสาร กระบวนการพัฒนา การกำหนดเป้าประสงค์คุณภาพให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) สอดคล้องกับ Vivek (2005) ที่กล่าวว่า ระบบบริหารคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การประกันคุณภาพ และการปรับปรุงคุณภาพ ประเด็นประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้เรียน บุคลากรสายวิชาการ หลักสูตร (2) กระบวนการ ได้แก่ การบริหารจัดการ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน บุคลากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (3) ผลผลิต ได้แก่ บัณฑิต/ผลผลิต คุณภาพบัณฑิต และ (4) ผลลัพธ์ ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา การวางแผนคุณภาพต้องสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง เป้าหมายมุ่งเน้นที่ผู้เรียนและบุคลากร มีการวางเป้าหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดการดำเนินงาน และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเป้าหมาย การวางแผนคุณภาพจะมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับ Boonprawes (2017) ที่กล่าวว่า ระบบบริหารคุณภาพมีกระบวนการหลัก คือ การวางแผน และกำหนดเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม การวางแผนจะให้ มีประสิทธิภาพต้องมีการศึกษาบริบทสภาพแวดล้อม โดย

นำรูปแบบ CIPP Model บริบท (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ของ Daniel L. Stufflebeam (Stufflebeam, 2003) มาประยุกต์เข้าสู่ระบบการบริหารคุณภาพ เป้าหมายระบบบริหารคุณภาพด้านการวางแผนคุณภาพ มุ่งเน้นให้ผลการบริหารคุณภาพของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) ซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสอดคล้องกับกฎกระทรวงมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (The Royal Gazette, 2022, pp. 12-19) ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 11,19) และประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 35-36)

2. ระบบบริหารคุณภาพด้านการควบคุมคุณภาพ เป็นการดำเนินการและกิจกรรมทางวิชาการให้ตรงตามข้อกำหนดด้านคุณภาพ เพื่อควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานแน่ใจว่าการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตมีคุณภาพตามที่ต้องการ กิจกรรมควบคุมมุ่งเน้นให้ผลการบริหารคุณภาพของการประกันคุณภาพเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับ Vivek (2005) กิจกรรมควบคุมมีการจัดทำเป็นระบบ ขั้นตอน กำหนดกฎกติกาที่ชัดเจน กิจกรรมที่สองเป็นกิจกรรมดำเนินการแก้ไขที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการประเมินหรือตรวจสอบแล้ว หากพบการดำเนินกิจกรรมควบคุมจะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การควบคุมคุณภาพมีการดำเนินงานทั้งในส่วนของ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ มีกำหนดระยะเวลาเป็นวงรอบ การควบคุมคุณภาพ เป็นกระบวนการที่สำคัญจะต้องมีกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและชัดเจน มีผู้รับผิดชอบที่เป็นคนดำเนินการให้กระบวนการดำเนินงานไปตามแผนที่วางไว้ สอดคล้องกับ Boonprawes (2017)

การควบคุมคุณภาพในปัจจุบันนี้ เน้นไปที่การวางแผนและการดำเนินการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูงสุด สอดคล้องกับ Karl (2003) สอดคล้องกับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 และมาตรา 48 (National Education Act (No. 4) B.E. 2562, 2019) กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน และภายนอก กล่าวคือ ต้องมีการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ โดยกระบวนการ บริหารนั้นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยต้องมีระบบการควบคุมคุณภาพที่จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพ บัณฑิต โดยมีแนวคิดการเชื่อมโยงระบบการประกันคุณภาพ ภายในและการประเมินคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในส่วนของปัจจัย นำเข้า กระบวนการ และผลผลิตหรือผลลัพธ์ เป้าหมาย ระบบบริหารคุณภาพด้านการควบคุมคุณภาพ มุ่งเน้นให้ ผลการบริหารคุณภาพของ การประกันคุณภาพการศึกษา ภายในระดับปริญญาบัณฑิต เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามจุด ประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับกฎกระทรวงมาตรฐาน หลักสูตรการศึกษาาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (The Royal Gazette, 2022, pp. 12-19) ประกาศคณะกรรมการ มาตรฐานการอุดมศึกษาเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 11,19) และประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 35-36)

3 ระบบบริหารคุณภาพด้านการประกันคุณภาพ เป็นการดำเนินการกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อแสดงถึง ความเชื่อมั่นในหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นไปตามผลลัพธ์การเรียนรู้ ลักษณะของการประกันคุณภาพ ในอนาคต มีการวางแผนเพื่อบรรลุข้อกำหนด การระบุ กระบวนการ การควบคุมคุณภาพ การประเมินคุณภาพ การวางแผนเพื่อบรรลุข้อกำหนด การวางแผนการดำเนินงานประกันคุณภาพเพื่อบรรลุข้อกำหนด มีเป้าหมาย สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นฐาน (Outcome-Based Education (OBE)) การระบุกระบวนการเป็นการกำหนดวิธี การดำเนินงานตามแผนเพื่อบรรลุข้อกำหนด และเป้าหมาย ที่กำหนดต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งตอบสนอง ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การควบคุมคุณภาพ

เป็นการควบคุมคุณภาพของการประกันคุณภาพให้เป็น ไปตามมาตรฐานหลักสูตร สอดคล้องตามจุดประสงค์ของ หลักสูตร ดำเนินการในขั้นตอนกระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) ของการประกัน คุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับ Boonprawes (2017) และ Ngamsutdi and Chansirisira (2018) เกณฑ์การ ประเมินคุณภาพสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ ตอบกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) และ Sookvaree (2011) ได้วิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อ การดำเนินการ ที่เป็นเลิศสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อ การดำเนินการที่เป็นเลิศสำหรับสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก 15 ยุทธศาสตร์รอง โดยยุทธศาสตร์ หลักได้แก่ (1) นำองค์กรเชิงรุกอย่างมีธรรมาภิบาล (2) ยก ระดับศักยภาพบุคลากร (3) สร้างสถาบันแห่งการเรียนรู้ (4) ยกกระดับคุณภาพหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนให้มีความ รับผิดชอบต่อสังคม และ (5) บริหารความเสี่ยงเพื่อการ ดำเนินงานที่เป็นเลิศ

ระบบบริหารคุณภาพด้านการควบคุมคุณภาพ ระบบบริหารคุณภาพด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 และ มาตรา 48 (National Education Act (No. 4) B.E. 2562, 2019) รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และภายนอก โดยมีกระบวนการ 3 ส่วน ได้แก่ (1) การควบคุมคุณภาพ (2) การตรวจสอบคุณภาพจากภายนอก และ (3) การ ประเมินคุณภาพจากภายนอก ซึ่งถือว่า เป็นกลไกการ ประเมินผลที่ต่อเนื่องจากการตรวจสอบ การประเมินผลการ ดำเนินการจะเป็นการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของระบบการควบคุมคุณภาพภายในของสถาบัน และ สอดคล้องกับกฎกระทรวง ว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ได้ให้นิยาม ความหมายของการประเมินคุณภาพภายใน และการ ประเมินคุณภาพภายนอก การติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักเสรีภาพ ทางวิชาการ และมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน หลัก เกณฑ์การประกันคุณภาพภายใน ให้พิจารณาจากระบบ

ประกันคุณภาพภายในของคณะ วิชา และมหาวิทยาลัย และยังมีการกำหนดวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจัดให้มีระบบและกลไก ควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต (Ministerial Regulations on Systems, Criteria and Methods for Quality Assurance of Education B.E. 2553, 2010, pp. 22-23, 31-32) เป้าหมายระบบบริหารคุณภาพด้านการประกันคุณภาพ มุ่งเน้นให้ผลการบริหารคุณภาพของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้

4. ระบบบริหารคุณภาพด้านการปรับปรุงคุณภาพ เป็นการนำข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพมาปรับปรุงการดำเนินงาน มีการระบุเป้าหมายการปรับปรุงคุณภาพ วางแผนการปรับปรุงคุณภาพ การดำเนินการตามแผนการปรับปรุง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการ และการยกระดับข้อกำหนดความพึงพอใจในผลผลิตและผลลัพธ์อย่างเหมาะสม มีการกำหนดเป้าหมายการปรับปรุงที่ชัดเจน เพื่อให้ผลลัพธ์การบริหารงานหลักสูตรสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ขั้นตอนการปรับปรุงคุณภาพมีการระบุเป้าหมายการปรับปรุงคุณภาพ เป้าหมายของการปรับปรุงคุณภาพต้องชัดเจน เพื่อให้ผลลัพธ์ของการปรับปรุงคุณภาพสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) จากนั้นวางแผนการปรับปรุงคุณภาพ วิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริง กำหนดระบบและกลไก กลยุทธ์ โครงการ/กิจกรรม งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ และกำหนดการติดตาม เมื่อวางแผนเสร็จจะมีการดำเนินการตามแผนการปรับปรุง เมื่อดำเนินการตามแผนการปรับปรุงเรียบร้อย หลักสูตร ทบทวนผลลัพธ์ของการปรับปรุงว่าเป็นไปตามเป้าหมาย การปรับปรุงคุณภาพที่กำหนดไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงอีกครั้ง และทบทวนในลักษณะเป็นวงจรคุณภาพ เพื่อให้ผลลัพธ์ของการปรับปรุงสอดคล้องผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีแนวคิดการเชื่อมโยงระบบการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ต้องดูแลในส่วนของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตหรือผลลัพธ์

สอดคล้องกับ Boonprawes (2017) กล่าวว่า การปรับปรุงคุณภาพจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนมีการศึกษาบริบทของสังคม การเมือง นโยบายของภาครัฐ ควรมีการทบทวนผลลัพธ์อยู่ตลอดเวลาและนำมาปรับปรุงได้ ทันทีสอดคล้องกับ Songbundit (2017) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาระบบมัลคอม บาลด์ริจ (Malcolm Baldrige National Quality Assurance Award–MBNQA) มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณภาพของผลผลิตสินค้าและบริการ โดยเชื่อว่าคุณภาพการศึกษาจะพัฒนาได้ โดยการสนองความต้องการของผู้เรียน ทัศนคติของผู้ปกครอง ชุมชน ภาวะผู้นำ การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และมีการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายระบบบริหารคุณภาพด้านการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อให้ผลลัพธ์การบริหารงานหลักสูตรสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes (LOs)) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย สอดคล้องกับกฎกระทรวงมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (The Royal Gazette, 2022, pp. 12-19) ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 11-19) และประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (Ministerial Regulations on Systems, The Royal Gazette, 2022, pp. 35-36)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยนำระบบบริหารคุณภาพไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต กำหนดระบบและกลไก แนวทางปฏิบัติเพื่อให้ทุกหลักสูตรนำไปใช้ในการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิต

2. ผู้บริหารมหาวิทยาลัย มอบหมายหน่วยงานที่ดูแลด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จัดอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตแก่ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการบริหาร

หลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิตต่อไป

3. ผู้บริหารหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิตพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้มีหลักสูตรมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ ผู้เรียน ผู้ปกครองผู้ประกอบการ องค์กรต่าง ๆ ชุมชน สมาคมหรือสภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์นั้น ๆ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. นำเสนออนาคตภาพการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยไทย
2. ศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดการพัฒนาเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับปริญญาบัณฑิตที่รองรับการประกันคุณภาพการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

References

- Anuwong, K. (2017). *AUN-QA assessment at institutional level. handout for development of CUPTQA quality assurance knowledge management seminar at cantary hill hotel*. Chaing-Mai: The Council of University Presidents of Thailand. (in Thai)
- Anuwong, K. (2017). *AUN-QA implementation and gap analysis. handout for quality assurance development seminar at sukosol hotel*. Bangkok: The Council of University Presidents of Thailand. (in Thai)
- Asean University Network. (2020). *The guide to AUN-QA assessment at programme level version 4.0*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Boonprawes, S. (2017). *Innovative quality management system of higher education institutions based on international quality criteria (Doctoral dissertation)*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Chong, S., & Ho, P. (2009). Quality teaching and learning: A quality assurance framework for initial teacher preparation program. *International of management in education*, 3(3/4), 302-314. doi:10.1504/IJMIE.2009.027352
- Deming, E. W. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge: MIT Center for Advance Engineering Studies
- Higher Education Act B.E. 2565. (2023). *The royal gazette*, 139(20), 12-19. (in Thai)
- Karl, D. (2023). *Quality assurance: What it was, is, and should be (pp. 141-146)*. Amsterdam: Amsterdam University Press
- Kosiyaporn, P. (2021). *Higher education sandbox*. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1Gh4zBJJrxgJsZMWXLfuFI5CgPiv9mYKk/view?pli=1>
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2022). *Higher education plan to produce and develop the national manpower 2021-2027 (Revised 2023-2027)*. Nonthaburi: Parbpim Printing. (in Thai)
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2021). *Announcement of the higher education standards commission on external quality assessment agencies in higher education*. Bangkok: Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (in Thai)
- Ministerial Regulations on Systems, Criteria and Methods for Quality Assurance of Education B.E. 2553 (2010). *The royal gazette*, 127(23n), 22-35. (in Thai)

- Ministerial Regulations on Systems, Undergraduate Program Standard Criteria B.E. 2565. (2022). *The royal gazette*, 139(2124), 11-20. (in Thai)
- Ministerial Regulations on Systems, Details of learning outcomes according to higher education qualification standards B.E. 2565. (2022). *The royal gazette*, 139(2124), 35-36. (in Thai)
- National Education Act (No. 4) B.E. 2562. (2019). *The royal gazette*, 136(57), 49-53. (in Thai)
- Ngamsutdi, P., & Chansirisira, P. (2018). Management of program internal education quality assurance for public University. *Journal of humanities and social sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 9(1), 223-237. (in Thai)
- Office of Nation Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). (2021). *External quality assessment tertiary (2021-2022)*. Bangkok: Office of Nation Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). (in Thai)
- Pawawimol, O. (2009). *Development of educational quality assurance system for Thai higher education institutions based on knowledge management concept (Doctoral dissertation)*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Poonpatcheewin, J. (2016). *Futures research (Academic Seminar Training Document)*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Sahney, S. (2012). Designing quality for the higher educational system: A case study of select engineering and management institutions in India. *Asian journal on quality*, 13(2), 116-137. doi:10.1108/15982681211265490
- Songbundit, A. (2017). Application of malcomBaldrig national quality award (MBNQA) in Thailand. *Journal of educational administration SWU*, 14(26), 87-93. (in Thai)
- Sookvaree, E. (2011). *Strategies for the development of internal quality assurance systems for operational excellence for higher education institutions (Doctoral dissertation)*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation in: Kellaghan, T., & Stufflebeam, D. L. (Eds) International handbook of educational evaluation. *Kluwer International Handbooks of Education*, 9, doi: https://doi.org/10.1007/978-94-010-0309-4_4
- Subcommittee on Educational Quality Assurance in the Committee for Academic Affairs and Educational Quality Assurance Association of Private University of Thailand Quality Assurance. (2018). *(draft) Manual educational quality assurance private higher education institution PUT-QA (Private University of Thailand Quality Assurance)*. Bangkok: Private University of Thailand Quality Assurance. (in Thai)
- Thongphubet, T., Kunarak, P., Uthairat, W., Usaho, K., & Tinaporn. (2019). *The scenario of external quality evaluation and assurance model for higher education in the next decade*. Retrieved from <https://www.onesqa.or.th/upload/download/202009140841183.pdf>. (in Thai)
- Vivek, N. (2005). *Quality management system handbook for system development companies*. Florida: CRC Press.

